HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הסס ידיע ממשו. שהרי מטבילין בו והרוטב נאכל והיין נאכל עמו: **הכא נא ידיע ממשו.** שאין אוכלין הרוטב אלא הירק ולא הכניסו הירק לתוכו אלא להתקיים: **הרי זה מופר** גרסינן: **קירבי דגים.** שומנן: **עוברן.** הן ביצים של דגים: **מפלוסא ואספמיא.** ואין דגים טמאים מצויין שם: **לחנתא.** חילק: **דבב נהרא.** דבב שם הנהר: **דרדיפי.** בכח מקלחין דבדב"ש בלע"ז: **דלא מרבה טינא דג טמא.** קרקעית של אותו הנהר אין מגדל דגים טמאים: **חמרא דימא ותורא דימא.** דקי"ל במסכת חולין (דף קכז.) כל שיש ביש[ה] יש ביבשה[ו] חוץ מן החולדה: **טמא.** ביבשה טהור ביש: [מ] **קדש לה'.** סתם קדש אסור: **קדש גוגא.** שם דגים שביש: **חיפוש.** דג טמא: **חפייה בדיקונא.** כיסהו בסל ופירכס בתוכו ונשרו קליפין ונראו בדפניהם קשקשים דקים: **לגלופתא.** דג ושמו אנגילי"א[ז]: **נהדי יומא.** נגד השמש: **לימתי.** קשקשים דקים: **משילני חיורי.** מתוך שהן לבנות נראין בהן קשקשים שהן שחורין: **שמעיה לההוא דהוה קרי.** לההוא מינא: **נאטי.** והוא שם דג טמא: **מחליא ליה.** ממתקו: **מאינשי ביתיה.** אשתו. ודרך הרמאים למכור קלא אילן בשם תכלת: **נפלא ליה.** נפלא לידי. כלומר עכשיו אתה צריך לי: **לריכין לקבל דברי חברות.** מתחלה קודם שיהו נאמנין [ח] לכל דברי חברות שיאכלו בטהרה ושיעשו פירות וכיולא בהן: **מוכס.** סתמא גזלן: **קשרי מוכס.** חותמות לנותני המכס כדי שלא יתבעום חביריו ומשרתיו פעם אחרת: **חבי"ת.** סימן הוא חלב בשר יין תכלת אסורין

התם ידיע ממשו. ואסר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלטו היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו בעין וידיע ממשן אבל יין לתוך הכבשים לא ידיע ממשן שמתבטל היין בכבשים ולמאי דפרישית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקנים ניחא: **אין לו עכשיו ועתיד ליגדל לאחר זמן.** אומר ר"י דלריש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אם יש לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשינן ביבמות (דף כב:) וכן אין לו עיין לו: **וסימניך טמא טהור טהור טמא.**

לכאורה לא קא יהיב המי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואתורא אבל אשאר מינין לא דהא בפ"ב דקידושין (דף מא.) אמר רבא מלא שיבוטא והוא עז של יס כדאמר בפ' הפרה (ב"ק דף נה.) הנהיג בעיזא ושבוטא מאי: **ה"ג רש"י שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש לה' ואיבא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים.** ור"ח גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי וסימניך (ירמיה ג) קדש ישראל לה' כלומר הסס התירו לעמו ואיכא דאמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינם מטמאין באהל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי התיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא בתר עובדי דההוא דדמי לחיפושא ולגלופתא דדגים טמאים הם משמע בשפר נונא נמי דג טמא הוא: **אגב** חורפיה דחילתיתא ה"ל כנותן טעם לשבח. וא"ת תלמי ליה בקליפה כדאמר (חולין דף מ:) גבי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא בלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו כן דבגל וקפלוט שנתן בסכין של עובדי כוכבים לא סגי ליה בקליפה לאגב חורפיה בלע טפי ושמעתי בשם הר"ם דחילתיתא דוקא דחריף טפי ולא בגל וקפלוט: **אמר** רב חבי"ת בחותם אחד אסור. פרש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ר אפריים בר יוד היה אומר הטעם משום דאיכא לאיסורא בעינה אבל חמפ"ג אינו אלא תערובת אבל אין לומר הטעם משום יוקר שהרי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה לר' יהודה דהא ודאי דאיכא הרבה מקומות שהיין יוקר יותר כדאמר לעיל (דף לד:) קיסתא דמוריים בלומא קיסתא דחמרא בד' לומי לכך נראה לו יותר טעם רש"י דפי' משום יוקר וכן משמע בסמוך דקאמר מ"ש גביה דלא טרח ומזייף כו' וכן גבי פת דאי איכא גביה כי האי לא טרח ומזייף:

קסה א ב מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה כד סמג עשין סב טור ש"ע י"ד סי' פג סעיף ח:

קסו ג טוש"ע שם סעי' ב:

קסז ד מיי' פ"ט שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סי' לו סעיף ח ג וסי' קג סעי' ה:

קסח ה ו מיי' פ"י מהל' מעשר הלכ' ג ופ"י מהל' מעשר מעשר ומעשר מעשר ה סמג עשין קלה:

קסט ז מיי' פ"י מהל' מעשר מעשר ומעשר הלכ' ה סמג שם:

קע ח מיי' פ"ג מהל' גזילת הלכה ו:

קעא ט י מיי' פ"י מהל' מעשר מעשר ומעשר הל' ו ופ"י מהל' מעשר הל' ג סמג שם:

קעב כ ל מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה י סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיח סעיף ח:

קעג מ מיי' פ"ג מהל' גזילת הלכה ו סמג עשין סו:

רבינו חננאל

בידוע מותר. וקיימא לן כחזקיה דהוא רבו של ר' יוחנן: והחילק פי' מין דגים קטנים שמו חילק. ואמר רב היא סולתנית והיא דג טהור דגים שיש להן עכשיו ועתידין להשירן בשעה שעולין מן הים כגון אקינס ואפונס וכספתיאוס ואסיפתיאוס ואטנס. אלו כולם שמות של מיני דגים בלשון יון הן וכולן מותרין הן. והואיל וקשקשין נמצאין בהן בין בתחלה בין בסוף. מכריז ר' אבהו בקסרי קרבי דגים ועוברן נקחין מכל אדם. חזקתן אינן באין אלא מפילוסא ואספמיא. שמות של מקומות. כי הא דאמר אביי צחנתא דבב נהרא שריא. ואסיקנא מאי טעמא טינא דבנהרא לא מרבי דג טמא. והאידנא דשפכי בה נהר (נתן) [גוזן] ונהר גומדא אסירא. דאמרינן הני מנהר (נתן) [גוזא] ונהר גומדא אתו. מיכן שרא ר' אבהו דסבר טינא דפילוס ואספמיא נמי לא מרבי דג טמא משום הכי קרבי דגים ועובריהן של אותו מקום כולן מותרין. אמר אביי חמרא דימא שרי. תורא דימא אסיר וסימנך טמא דארעא שרי בימא. דשרי בארעא אסיר בימא. אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר. אלו הם שמות דגים ידועים. וסימן קדש לה'. כלומר מי ששמו קדש (וחולין) אסור. איכא דאמרי קבר נונא אסיר. וסימן קברי עובדי כוכבים טמאין. ר' עקיבא חפיה להההוא דג דהוה דמי לחיפושא בדיקולא. פי' חיככו לאותו הדג בכפיפה חדשה ומצא בו קשקשין וטהרו. וכן רב אשי העביר גבו של אותו דג שהיה דומה לשפרנונא על ל) כיור של חרש וראה בו קשקשין וטהרו. ור' אמי החזיק אותו דג שהיה דומה לצלופחא בשמשא דיומא וחזא ביה צמחי ושרייה. נתברר כי אלו חיפושא ושפרנונא וצלופחא כולם דגים טהורים הן. רבה בר רב הונא קריבו ליה באקרא דאגמא צחנתיא. שמע גברא דקרי באטי באטי אמר מאי דקמה. פי' נתנחש ואמר אין שם באטי. מה זה שלפנינו כלומר אין זה אלא דבר מכשול יש כאן. לא אכל מההיא צחנתיא. לצפרא עיין בה ומצא בה דג טמא וקרי אנפשיה לא יאונה לצדיק כל און. וקורט של חלתית אסור משום שמפסקי ליה בסכין של עובדי כוכבים. ואע"פ שאמר מר כל נותן טעם לפגם מותר. אגב דחורפי' דחלתית ממתקו כח השמנונית של עובד כוכבים והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור. עבדיה דר' לוי הוה מזבן חלתית בשוק. בתר דנח נפשיה דלוי שאלו ג) ואמר להו ר' יוחנן עבד חבר הרי הוא כחבר. רב הונא בר (משימי) [מנוימי] זבן תכלת לציצית מאשת רב עמרם חסידא ובעא לה למילתא ופשט ליה חגן חייטא אנא זבני תכלת מאשתו של רבנאי ובאתי לפני רב יהודה ואמר לי מתגרניא נפלת ליד. כלומר בעל תיגרא (בעל מתחתה היה) נפלת לידי ואמר לי הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר. עבדו של חבר כחבר. חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן כו' עד שתפסל: ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בת עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות. אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בת חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבד של חבר שנמכר לעם הארץ. אין צריכין לקבל דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר צריכין לקבל לכתחלה. וכן היה ר' שמעון (אומר) בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בזרועו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מכס על ידו. אמר רב חלב. ומפקינן חלב ומעיילינן תחיכת דג שאין בה סימן.

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְיָיָ מָחָר אֵת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֹפוּ וְאֵת אֲשֶׁר תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר:
שמות טז כג

2. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע:
משלי יב כא

הגהות הב"ח

(ח) גמ' לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לשפרנונא:

לעזי רש"י

דבדב"ש [רבדי"ש]. שטף מים.

אנגיל"א. צלופח (דג טמא).

מוסף רש"י

סולתנית. מין דגיס טהוריס וסולתנית שמן ונקטומו אין לו סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן, ומגיען מילק של עכו"ס אסור, אותו מין דגיס קטניס ומכר הרבה ביחד (לעיל לד:). שעדבונה עולה עמה. דגיס טמאיס דומין לה ועולין עמה (שם). אקונס כו'. כולן לשון פרסי הן (חולין סו:). **צחנתא.** מין דגיס קטניס, **דבב נהרא.** הנהר בב שמו (סוכה יח.). **דרדיפי מיא.** קלות וממהרות לרוץ (שם). **חזוט השדרה.** עוקן כח בלדס ובכמה ודגיס להיות שדרתו עומדת בגריאות (שם). **והא קא חזינן דקאי.** בכמה נהרות הכלדופין בממיהן (שם). **קלפי.** קשקשים (שם). **דלא מרבה טינא דג טמא.** אין טיט של אותו נהר מגדיל ומשקיע שקיס וממשיס (שם). **האידנא כו'.** שהוסקו לאותן עכשיו והם מגדלין שקיס ומהן יוכלין לאותו נהר (שם). **אינן צריכין לקבל דברי חברות.** אם חזרו תמת יד חבר (בכורות ל:). **קשרי מוכס.** שיש חותמות למוכסים וכשנותנין להן המוכס הם נותנין לו חותם כדי שלא יתבענו מוכס שני (שם).

ג) תולין סו. ע"ש, ד) סוכה יח., ה) [עי' תוס' לעיל לד. ד"ה ר"ש איקלגנ לגיזמק וע' היטב מ"ש בשם רש"י תענית יא: ד"ה מר עוקבא], ו) [לעיל לו. לח: וש"נ], ז) [שבועות לז:], ח) [בכי"ף והרא"ש ליתא ע"ש], ט) [בכורות לז:], י) [בכורות לז:], יא) [בכורות לז:], יב) [בכורות לז:], יג) [בכורות לז:], יד) [בכורות לז:], טו) [בכורות לז:], טז) בכורות שם עש"ה [תוספ' דמלא פ"ג הי"ב ע"ש], יז) [בכורות שם ע"ש היטב], יח) [בשם רש"ש], יט) [ע"ל מאמר ד"ה קדש נוגא], כ) [בדפו"י לקבל],

---

Moznaim Publishers

נונא אסיר. וסימן קברי עובדי כוכבים טמאין. ר' עקיבא חפיה להההוא דג דהוה דמי לחיפושא בדיקולא. פי' חיככו לאותו הדג בכפיפה חדשה ומצא בו קשקשין וטהרו. וכן רב אשי העביר גבו של אותו דג שהיה דומה לשפרנונא

ג) תולי ל"ל על כד של חרש כל"ל. ד) נראה דל"ל שאלו לקמיה דר' יוחנן ואמר להם דעבד חבר וכו'.